

**UCHWAŁA NR IV/32/18
RADY MIEJSKIEJ BRZEGU**

z dnia 20 grudnia 2018 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019 - 2021.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 994, poz. 1000, poz. 1349, poz. 1432) art. 176 pkt 1, art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 998, poz. 1076, poz. 1544), Rada Miejska Brzegu uchwala co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2019 – 2021”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Brzegu.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej Brzegu

Jacek Niesłuchowski

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
na lata 2019 – 2021**

Miasto Brzeg

Spis treści

1. Słownik pojęć.....	3
2. Wykaz aktów prawnych.....	5
3. Wprowadzenie	5
4. Charakterystyka społeczno-demograficzna miasta Brzegu.....	7
4.1 Demografia	7
4.2 Bezrobocie	8
4.3 Rodzina i wsparcie	9
5. Analiza SWOT w obszarze wsparcia rodziny.....	15
5.1. Mocne strony :.....	15
5.2. Słabe strony:.....	15
5.3. Szanse:	15
5.4 Zagrożenia:	16
6 .Część programowa	17
6.1 Cel główny Programu Wspierania Rodziny na lata 2019-2021:	17
6.2 Cele szczegółowe :	17
6.3 Zasoby.....	19
6.4 Adresaci Programu	20
6.5 Realizacja Programu	20
6.6 Zakładane efekty	21
6.7 Finansowanie programu.....	21
6.8 Monitoring.....	21
7. Podsumowanie	22
8. Spis tabel wykazanych w Programie.....	22

1. Słownik pojęć

Deinstytucjonalizacja- proces polegający na zmianie form, zakresu i struktury usług społecznych świadczonych przez instytucje pomocy i aktywnej integracji, nakierowany na poprawę jakości i dostępności usług dla ich użytkowników. Celem procesu jest świadczenie usług w środowisku lokalnym oraz zapewnienie wyboru i integracji społecznej. Zmiana systemu nie jest ukierunkowana na likwidację stacjonarnych form pomocy, lecz ich przekształcenie z zachowaniem całodobowego wsparcia dla osób bezwzględnie tego wymagających. Otwarte, tolerancyjne wspólnoty, sąsiedzi, lokalne przedsiębiorstwa mogą w dużym stopniu wspomóc włączenie społeczne i proces dochodzenia do samodzielności osób wspieranych przez pomoc społeczną.

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności – ogół profilaktycznych działań osób, instytucji, organizacji i służb skierowanych do rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zespół planowych działań, których celem jest przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Praca z rodziną- podejmowanie działań w szczególności w formie konsultacji, poradnictwa specjalistycznego.

Rodzina ryzyka (dysfunkcyjna/dysfunkcjonalna) - rodzina przeżywająca wewnętrzne lub zewnętrzne napięcia, kryzysy, problemy takie jak: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, bezdomność, patologie społeczne (uzależnienia, przemoc, przestępczość), samotne rodzicielstwo.

Rodzina wspierająca - rodzina, która przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w:

- opiece i wychowaniu dziecka,
- prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Pełnienie funkcji rodziny wspierającej mogą sprawować osoby z najbliższego otoczenia dziecka, które nie były skazane prawomocnym wyrokiem za przestępstwa umyślne.

Asystent rodziny – osoba, która profesjonalnie towarzyszy rodzinie przeżywającej trudności, ukierunkowuje jej działania, wspiera w samostanowieniu i upodmiotowieniu. Asystent nie wyręcza rodziny, a ukierunkowuje, wskazuje, motywuje i wspiera.

Placówka wsparcia dziennego – (to świetlica, klub, koło, ognisko, grupa) wspiera rodzinę poprzez objęcie dziecka dzienną opieką i wychowaniem, zorganizowaniem czasu wolnego, pomocy w nauce, rozwoju zainteresowań, terapii stosownie do potrzeb. Może być prowadzona w formie opiekuńczej, specjalistycznej pracy podwórkowej, realizowanej przez wychowawcę.

System pieczy zastępczej - to zespół osób, instytucji, których celem jest zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom, wówczas, gdy rodzice nie mogą sprawować opieki i wychowania.

Formy pieczy zastępczej - strukturę tę stanowią:

1. rodzina zastępcza

a) spokrewniona;

b) niezawodowa;

c) zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna.

2. rodzinny dom dziecka

Rodzinę zastępczą spokrewnioną tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej, którzy są wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

Rodzinę zastępczą (zawodową i niezawodową) oraz rodzinny dom dziecka tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej.

Rodzinę zastępczą zawodową lub niezawodową tworzą osoby nie będące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

3. Instytucjonalna piecza zastępcza. Głównym podmiotem instytucjonalnej pieczy zastępczej jest placówka opiekuńczo-wychowawcza typu:

a) socjalizacyjnego;

b) interwencyjnego;

c) specjalistyczno-terapeutycznego;

d) rodzinnego.

Ocena Zasobów Pomocy Społecznej (dawniej Bilans Potrzeb) – zadanie ustawowe, badanie prowadzone co roku, obrazujące zasoby pomocy społecznej, wydatki na realizację zadań pomocy społecznej.

2. Wykaz aktów prawnych

1. Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej;
2. Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.;
3. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 r., poz. 998, poz. 1076, poz. 1544);
4. ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r., poz. 1508, poz. 1693);
5. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2018 r., poz. 450, poz. 650, poz. 723, poz. 1365);
6. ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390);
7. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2018 r., poz. 2137);
8. ustawa z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „ Za życiem „ (Dz. U. z 2018 r., poz. 1076).

3. Wprowadzenie

Podstawowym założeniem Programu jest utworzenie spójnego systemu wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Celem działań wspierających, jest przywrócenie tym rodzinom stanu równowagi, aby jak najszybciej mogły w stopniu zadowalającym pełnić swoje funkcje.

Realizowane w ramach programu zadania dotyczyć będą nie tylko dziecka, ale całej rodziny, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczej.

Planowane w Programie działania będą miały charakter profilaktyczny, interwencyjny, reintegracyjny i zmniejszający marginalizację i degradację społeczną rodziny.

Pomoc rodzinom przeżywającym kryzys winne świadczyć służby społeczne oraz inne podmioty działające na rzecz dziecka i rodziny z zachowaniem zasady współpracy oraz poszanowania godności wszystkich uczestników działań.

Realizacja Programu będzie się odbywać za zgodą rodziny, z jej aktywnym udziałem z wykorzystaniem zasobów osobistych członków rodziny, zasobów rodziny, jako całości i zasobów społeczności, w których rodzina żyje.

W niniejszym Programie należy skoncentrować się na dwóch kwestiach dotyczących wsparcia rodziny:

- ochrona macierzyństwa i wielodzietność;
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Zadania przypisane do tych problemów ulokowane są na poziomie gminy.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej precyzuje zadania w tym zakresie. I tak zgodnie z art.176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań gminy należy:

1. opracowywanie i realizacja 3 letnich gminnych programów wspierania rodziny;
2. tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
3. tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostęp do specjalistycznego poradnictwa;
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działań rodzin wspierających;
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
4. finansowanie:
 - a) podnoszenie kwalifikacji przez asystentów rodziny;
 - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy rodzinom mającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, ponoszonych przez rodziny wspierające;
5. współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
6. sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywania ich właściwemu wojewodzie;
7. prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

4. Charakterystyka społeczno-demograficzna miasta Brzegu

Miasto Brzeg położone jest w zachodniej części województwa opolskiego, w powiecie brzeskim. Brzeg jest gminą miejską.

4.1 Demografia

Tabela nr 1. Liczba mieszkańców według wieku i płci

Wyszczególnienie	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017
Ogółem liczba mieszkańców	36 469	36 292	36 208
Kobiety	19 154	19 051	18 991
wiek 0-17 lat	2 842	2 843	2 832
wiek 18-59 lat	10 615	10 401	10 314
wiek 60 i więcej lat	5 697	5 807	5 845
Mężczyźni	17 315	17 241	17 217
wiek 0-17 lat	3 122	3 098	3 105
wiek 18- 64 lat	11 750	11 603	11 524
wiek 65 i więcej	2 443	2 540	2 588

Na terenie miasta Brzegu w 2015 roku mieszkało 36.469 osób. W strukturze ludności według kategorii ekonomicznych najliczniejszą kategorię stanowiła ludność w środkowym przedziale wiekowym tj. osoby w wieku produkcyjnym i stanowiły one 61,33 % ludności miasta Brzegu.

Drugą, co do liczby, była kategoria osób w wieku poprodukcyjnym . Osoby w tym przedziale wiekowym (tj. 8 140 mieszkańców) stanowiły 22,32 % populacji.

Struktura wiekowa od 0 do 17 lat w 2015 roku (tj. 5 964 mieszkańców) stanowiło 16,35 % ludności miasta.

W roku 2016 nastąpił spadek liczby ludności miasta Brzegu, w odniesieniu do roku 2015. Zbiorowość liczyła 36.292 mieszkańców. Spadek ilościowy liczby ludności wystąpił w kategorii osób w wieku od 0 do 17 lat (5.941 mieszkańców). W ujęciu procentowym stanowili oni 16,37% populacji. W przedziale wiekowym od 18 do 65 lat (22.004 mieszkańców) wskaźnik wynosił 60,63 % zbiorowości.

Osoby w wieku poprodukcyjnym (8.347 mieszkańców) stanowiły 23 % ogólnej liczby mieszkańców miasta i w tej kategorii wiekowej nastąpił wzrost liczby mieszkańców w porównaniu do roku 2015.

W roku 2017 na terenie miasta Brzegu mieszkało 36.208 mieszkańców. Najliczniejszą kategorię stanowiły osoby w środkowej strukturze wiekowej (21.838 mieszkańców), osoby w wieku produkcyjnym stanowiły 60,31% ogółu ludności miasta. Drugą pod względem ilościowym kategorię stanowiły osoby powyżej 65 roku życia (8433 mieszkańców).Wskaźnik procentowy tej populacji wynosił 23,29 % ogółu mieszkańców. Najmniejszy udział w populacji mieszkańców miasta stanowiły osoby w wieku przedprodukcyjnym (5.937 mieszkańców) i ich wskaźnik procentowy wynosił 16,40 % ogółu zbiorowości.

4.2 Bezrobocie

Tabela nr 2. Liczba bezrobotnych mieszkańców miasta pozostających w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Brzegu

Wyszczególnienie	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017
Osoby bezrobotne ogółem, w tym:	4.016	3.638	2.909
Osoby długotrwale bezrobotne	2.114	1.953	1.510
Osoby bezrobotne z prawem do zasiłku	896	536	585

W strukturze bezrobotnych mieszkańców miasta Brzegu w roku 2015 osoby posiadające uprawnienia do zasiłku dla bezrobotnych (896 mieszkańców) stanowiły 22,31 % ogółu bezrobotnych. Osoby długotrwale bezrobotne, czyli takie, które w okresie ostatnich dwóch lat pozostawały w rejestrze powiatowego urzędu pracy przez minimum 12 miesięcy stanowiły 52,64 % ogólnej liczby osób posiadających status osoby bezrobotnej.

W roku 2016 ogólna liczba bezrobotnych mieszkańców miasta Brzegu (3.638 osób) uległa zmniejszeniu w odniesieniu do roku 2015 o 378 osób. Wskaźnik bezrobotnych posiadających prawo do zasiłku (536 osób) wynosił 14,73 % ogólnej liczby osób bezrobotnych. Odsetek osób długotrwale bezrobotnych (1953 osób) stanowił 53,68 % ogółu bezrobotnych.

W roku 2017 roku zaznaczyła się kontynuacja tendencji spadkowej liczby bezrobotnych (2.909 osób) w odniesieniu do roku 2016 i 2015.

Odsetek długotrwale bezrobotnych w roku 2017, wyniósł 51,91 % ogólnej liczby bezrobotnych. W strukturze ogółu bezrobotnych w 2017 roku, wskaźnik bezrobotnych z prawem do zasiłku wyniósł 20,11 %.

4.3 Rodzina i wsparcie

Preambuła do ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej mówi : „ Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”.

W kierunku wskazanym w powyższym zapisie powinny zmierzać służby społeczne oraz inne podmioty działające na rzecz dziecka i rodziny z zachowaniem zasady współpracy.

Praca z rodziną dysfunkcyjną jest procesem długofalowym. Odbiorcami wsparcia są rodziny, które ze względu na różny stopień przeżywanych trudności, czy niski poziom wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec dzieci wymagają oddziaływania instytucji pomocy społecznej. Rodziny ryzyka (dysfunkcyjne/dysfunkcjonalne) posiadają wiele sprzężonych problemów oraz zazwyczaj długotrwanie pozostają w systemie pomocy społecznej. Rodziny te mają problem z prowadzeniem gospodarstw domowego, ubóstwem, bezrobociem, alkoholizmem lub nadużywaniem alkoholu, przemocą, niepełnosprawnością lub długotrwałą chorobą.

Działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu w zakresie realizacji zadań wspierania rodziny to:

- pomoc finansowa;
- pomoc rzeczowa;
- pomoc usługowa , zwłaszcza dla kobiet w ciąży, młodych matek (w tym matek nastoletnich), rodzin z osobami niepełnosprawnymi (zwłaszcza niepełnosprawnymi dziećmi), rodzin wielodzietnych, rodzin ze specjalnymi potrzebami;
- praca socjalna z rodziną;
- poradnictwo specjalistyczne (prawne, psychologiczne, pedagogiczne);
- praca środowiskowa (w tym animowanie działań w środowisku lokalnym).

Tabela nr 3 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Liczba rodzin/osób	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	1 973	1 166	1 221

W roku 2016 zaznaczył się znaczny spadek liczby (o 807) rodzin korzystających z pomocy społecznej. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w 2017 roku była na zbliżonym poziomie do roku 2016.

Tabela nr 4 Powody przyznania świadczeń z pomocy społecznej

Wyszczególnienie	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017
Liczba rodzin ogółem, w tym :	1573	1166	1221
ubóstwo	845	849	853
sieroctwo	1	1	0
bezdomność	97	125	139
bezrobocie	684	619	576
niepełnosprawność	450	451	439
długotrwała lub ciężka choroba	674	730	753
przemoc w rodzinie	11	1	4
potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0
potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	80	78	85
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych	549	534	606
trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy	0	0	0
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	28	21	28
alkoholizmu lub narkomanii	43	28	22
zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej	5	8	3
Kłęski żywiołowej lub ekologicznej	0	0	0

Analizując powyższe dane należy wskazać, że dominującą okolicznością uzasadniającą przyznanie świadczeń z pomocy społecznej było ubóstwo, kolejnym powodem było bezrobocie. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego była czwartym powodem przyznania świadczeń pomocy społecznej, przy czym jest ona składową tzw. wieloproblemowości rodzin .

Nie wystąpiły sytuacje związane z potrzebą ochrony handlu ludźmi, trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy oraz klęska żywiołowa lub ekologiczną.

Tabela nr 5 Typy rodzin objętych pomocą społeczną

Wyszczególnienie	2015	2016	2017
rodziny ogółem, w tym: liczba osób pozostających w rodzinie	1573	1166	1221
1	1152	670	748
2	192	204	200
3	134	136	116
4	74	72	91
5	55	53	41
6 i więcej	40	31	25

Powyższe dane wskazują, iż występuje tendencja malejąca w obrębie rodzin 3 , 5 osobowych oraz o liczbie 6 i więcej osób w rodzinie.

Jedną z form pomocy społecznej realizowaną przez MOPS jest asystentura rodziny, która jest pogłębioną, systematyczną pracą środowiskową. Zadaniem asysty rodzinnej jest udzielenie wsparcia rodzinie, w podejmowanych wysiłkach zmierzających do zaspokojenia danych potrzeb i takie wzmocnienie, aby w przyszłości rodzina samodzielnie potrafiła rozwiązywać trudności życia codziennego.

Tabela nr 6 Asystentura rodziny i rodzina wspierająca

Wyszczególnienie	2015	2016	2017
Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta	21	37	32
Liczba asystentów rodziny	1	2	2
Liczba rodzin wspierających	0	0	0

W roku 2015 w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Brzegu zatrudniony był jeden asystent rodziny, w roku 2016 i 2017 zatrudnionych było dwóch asystentów rodziny i prowadzili pracę z liczbą odpowiednio 37 i 32 rodzin.

Na terenie miasta Brzegu brak było rodziny wspierającej

Tabela nr 7 Okresy wsparcia rodziny przez asystenta rodziny

Wsparcie rodziny przez asystenta	2015	2016	2017
do 6 miesięcy	3	4	2
od 7 do 12 miesięcy	12	5	14
powyżej 12 miesięcy	5	22	16

W odniesieniu do wsparcia, granice i metody jego pomagania określa zasada pomocniczości (subsidiarności). Zasada ta zapisana jest w Konstytucji RP, w aspekcie wsparcia rodziny winna uwzględniać trzy elementy :

- zakaz odbierania zadań (nie powinno się wyręczać rodziny/ osób z przypisanych, naturalnych zadań);
- nakaz subsydiarnego towarzyszenia (pomoc instytucji publicznych, w sytuacji, gdy rodzina sobie nie radzi)
- nakaz subsydiarnej redukcji (wycofanie działań publicznych po usamodzielnieniu).

Wyżej wymienione fazy procesu wsparcia winny zostać przebyte w tempie , formach i skali pomocy dostosowanej do sytuacji rodziny, z uwzględnieniem możliwości, zasobów i potencjału jej członków.

Od roku 2012 miasto Brzeg ponosi ze środków własnych odpłatność za pobyt dzieci w pieczy zastępczej. Działania te są zgodne z art.176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Do zadań własnych gminy należy współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej odpowiednio :

- a) 10 % w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy;
- b) 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy;
- c) 50 % w trzecim i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Tabela nr 8 Koszty poniesione przez gminę za pobyt dzieci w pieczy zastępczej

wyszczególnienie	2015	2016	2017
Opłata gminy za pobyt dzieci w pieczy zastępczej	413 122	623 922	492 459

Na podstawie powyższych danych należy stwierdzić, iż wzrost poniesionych wydatków nastąpił w roku 2016, natomiast w 2017 roku zaznaczył się spadek poniesionych kosztów za pobyt dzieci w pieczy zastępczej.

Rodzina może również otrzymać wsparcie finansowe w formie:

- zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami do zasiłku rodzinnego;
- zasiłku pielęgnacyjnego;
- świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego
- świadczenia wychowawczego „ Program Rodzina 500+” ;
- dodatku mieszkaniowego.

Tabela nr 9 Liczba rodzin objętych innymi formami wsparcia

Liczba rodzin	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017
Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne wraz z dodatkami	631	852	920
Liczba rodzin otrzymujących zasiłek pielęgnacyjny dla dziecka do 16-go roku życia	306	301	315
Liczba rodzin otrzymujących świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego	262	255	228
Liczba rodzin otrzymujących dodatek mieszkaniowy	1.198	1.074	1.007
Liczba rodzin otrzymujących świadczenia wychowawcze	X	1 984	2 036

Na terenie miasta Brzegu zadania przyznawania: zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami do zasiłku rodzinnego, zasiłku pielęgnacyjnego, świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego, świadczenia wychowawczego z „Programu Rodzina 500+” i dodatku mieszkaniowego realizuje Urząd Miasta w Brzegu, Biuro Spraw Społecznych i Zdrowia.

Placówki wsparcia dziennego to kolejna instytucja mająca za zadanie wspierać rodzinę w opiece i wychowaniu dziecka, szczególnie taką rodzinę, w której występują problemy opiekuńczo-wychowawcze.

Placówkami wsparcia dziennego mogą być świetlice (organizacja czasu wolnego dziecka, rekreacja, pomoc w nauce, zabawa), koła zainteresowań lub kluby.

Poprzez uczestnictwo dziecka w placówce wsparcia dziennego otrzymuje ono wsparcie w prawidłowym rozwoju, nabywaniu umiejętności pokonywania codziennych trudności, niweluje deficyt w nauce i uczy się poprzez zabawę.

Specjalistyczne placówki wsparcia dziennego przeznaczone są dla dzieci posiadających zaburzenia zachowania np. są nadpobudliwe, agresywne, mają niską samoocenę.

Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie pracy podwórkowej realizowanej poprzez wychowawcę, w celu wyposażenia dziecka w umiejętność łatwiejszego porozumiewania się z innymi i umiejętność współpracy.

Pobyt dziecka w placówkach wsparcia dziennego jest bezpłatny i dobrowolny (wyjątek stanowi sytuacja, kiedy sąd wydaje postanowienie o konieczności uczęszczania dziecka do placówki).

Tabela nr 10 Liczba i rodzaje placówek wsparcia dziennego

wyszczególnienie	2015	2016	2017
Liczba świetlic i klubów dla dzieci i młodzieży	5	5	7
Liczba wychowawców podwórkowych	0	1	1

Na terenie miasta Brzeg w kwestii ilości placówek wsparcia dziennego, w omawianym okresie zaznaczyła się tendencja zwyżkowa.

5. Analiza SWOT w obszarze wsparcia rodziny

W związku z opracowaniem Programu wspierania Rodziny w mieście Brzeg na lata 2019 – 2021 dokonano analizy SWOT (ang.).

- Strengths – mocne strony;
- Weaknesses – słabe strony;
- Opportunities – szanse;
- Threats – zagrożenia.

5.1. Mocne strony :

- a) obowiązujące akty prawne;
- b) dobrze działające instytucje w obszarze wsparcia rodziny;
- c) wiedza, kwalifikacje, doświadczenie pracowników działających na rzecz rodziny;
- d) kształcenie kadry pomocy społecznej w zakresie umiejętności działania na rzecz dziecka i rodziny;
- e) współpraca instytucji działających na rzecz rodziny;
- f) funkcjonowanie świetlic opiekuńczo- wychowawczych z elementami socjoterapii;
- g) dostępność poradnictwa specjalistycznego (prawne, pedagogiczne, psychologiczne);
- h) dostępność usług specjalistycznych świadczonych rodzinie;
- i) dostępność wsparcia asystenta rodziny, w tym również w związku z obowiązywaniem ustawy „ Za życiem „
- j) dostępność opieki żłobkowej i edukacji przedszkolnej

5.2. Słabe strony:

- a) zróżnicowana aktywność obywatelska;
- b) brak rodzin wspierających;
- c) niedobór placówek prowadzących pracę podwórkową;
- d) zjawisko marginalizacji rodzin wieloproblemowych;
- e) niski poziom aktywności beneficjentów pomocy społecznej w procesie wsparcia.

5.3. Szanse:

- kształtowanie ogólnokrajowej polityki prorodzinnej;
- aktywność samorządu gminy w zakresie osiągnięcia standardów zawartych w ustawie o pomocy społecznej dotyczących zatrudnienia pracowników socjalnych

- aktywność samorządu gminy w zakresie osiągnięcia standardów zawartych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- współdziałanie rodzin w kryzysie z asystentem rodziny

5.4 Zagrożenia:

- niska aktywność obywatelska;
- wyuczona bezradność i syndrom dziedziczenia biedy;
- trudności z motywowaniem rodziny do zmiany stylu życia- opór przed usamodzielnieniem
- wypalenie zawodowe pracowników realizujących wsparcie.

Powyższa analiza została przeprowadzona przez pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu i oparta została na ich wiedzy i doświadczeniu.

Dokonując oceny należy stwierdzić, że dominują mocne strony w zakresie wsparcia rodziny i systemie pieczy zastępczej. Słabe strony należy wziąć pod uwagę w procesie zmian. Szanse dają możliwości kontynuacji procesu pozytywnej zmiany w zakresie wspierania rodzin pod warunkiem, że zostaną odpowiednio wykorzystane i osłabią zagrożenia.

6 .Część programowa

6.1 Cel główny Programu Wspierania Rodziny na lata 2019-2021:

Wspieranie rodziny w wypełnianiu i przywracaniu funkcji opiekuńczo- wychowawczych.

6.2 Cele szczegółowe :

- a) prowadzenie działań zapobiegających występowaniu w rodzinie trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej;
- b) prowadzenie działań wspierających rodzinę przeżywającą kryzys w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej;
- c) umożliwienie powrotu dzieciom z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych;
- d) profesjonalizacja pracowników systemu wspierania rodzin.

Tabela nr 11. Cel szczegółowy : prowadzenie działań zapobiegających występowaniu w rodzinie trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Działania	Wskaźniki
wspieranie rodziny w wychowywaniu i edukacji dzieci	liczba rodzin
wspieranie rodziny w formie świadczeń rodzinnych	liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków rodzinnych
wspieranie rodzin w formie świadczeń wychowawczych	liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych
zapewnienie dostępności rodzin do świadczeń pomocy społecznej (pomoc: finansowa, rzeczowa, usługowa, praca socjalna, praca środowiskowa)	liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej
wspieranie kobiet w ciąży i ich rodzin	Liczba rodzin
monitoring rodzin zagrożonych kryzysem przez pracowników socjalnych	Liczba rodzin
prowadzenie monitoringu rodzin przez asystenta rodziny, po zakończeniu współpracy	Liczba rodzin

Tabela nr 12. Cel szczegółowy: prowadzenie działań wspierających rodzinę przeżywającą kryzys w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Działania	Wskaźniki
zapewnienie rodzinom pomocy finansowej, rzeczowej, usługowej i pracy socjalnej	liczba rodzin
zapewnienie rodzinom pomocy specjalistycznej w różnych obszarach (uzależnienia, przemoc, niepełnosprawność)	liczba rodzin
zapewnienie rodzinom pomocy w formie współpracy z asystentem rodziny	liczba rodzin
zapewnienie rodzinom dostępu do placówek wsparcia dziennego	liczba rodzin
współpraca służb społecznych z podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny	Liczba rodzin

Tabela nr 13. Cel szczegółowy : umożliwienie powrotu dzieciom z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych.

Działania	Wskaźniki
zapewnienie rodzinom biologicznym dziecka przebywającego w pieczy zastępczej współpracy z asystentem rodziny	liczba rodzin
uczestnictwo pracownika socjalnego i asystenta rodziny w posiedzeniach zespołu ds. okresowej oceny dziecka przebywającego w pieczy zastępczej	liczba posiedzeń zespołu

Tabela nr 14. Cel szczegółowy: profesjonalizacja pracowników systemu wspierania rodzin

Działania	Wskaźniki
udział pracowników socjalnych w różnych formach podnoszenia kwalifikacji i umiejętności zawodowych	liczba spotkań edukacyjnych
udział asystentów rodziny w różnych formach podnoszenia kwalifikacji i umiejętności zawodowych	liczba spotkań edukacyjnych

6.3 Zasoby

Zasoby stanowią: zasoby kadrowe oraz instytucjonalne.

Potencjał kadrowy w zakresie wsparcia rodzin na poziomie gminy stanowią :

- pracownicy socjalni
- asystenci rodziny

Wsparcie rodziny w sytuacjach krytycznych łączy się z intensywną pracą profesjonalistów zatrudnionych w służbach publicznych, głównie pracowników socjalnych i asystentów rodziny. Trzonem wsparcia w celu usamodzielnienia rodzin jest praca socjalna realizowana przez pracowników socjalnych oraz pogłębiona praca środowiskowa realizowana w ramach asystentury rodziny.

Nałożony standard w art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej wskazuje na proporcje ilości zatrudnionych pracowników socjalnych w stosunku do liczebności mieszkańców gminy (1 pracownik na 2 000 mieszkańców). W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Brzegu standardy w zatrudnieniu są zachowane.

Standard dotyczący ilości rodzin, z którymi jeden asystent może pracować w tym samym czasie zostały zawarte w art. 15 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (asystent w tym samym czasie może prowadzić pracę nie więcej niż z 15 rodzinami). Również ten standard jest zachowany w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Brzegu.

Podmioty realizujące działania na rzecz wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej określone w Programie Wspierania Rodziny to :

1. jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego działające na rzecz wsparcia rodziny w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej:
 - a) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Brzegu;

- b) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzegu;
- c) placówki wsparcia dziennego.

2. placówki oświaty:

- a) przedszkola;
- b) szkoły;
- c) poradnia psychologiczno-pedagogiczna.

3. inne podmioty działające na rzecz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej:

- a) Komenda Powiatowa Policji w Brzegu;
- b) Powiatowy Urząd Pracy w Brzegu;
- c) Sąd Rejonowy w Brzegu;
- d) Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- e) Zespół Interdyscyplinarny (Gminy) Miasta Brzeg ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- f) Brzeskie Centrum Kultury;
- g) podmioty rodzinnej pieczy zastępczej;
- h) organizacje pozarządowe;
- i) kościoły i związki wyznaniowe;
- j) placówki opieki zdrowotnej.

6.4 Adresaci Programu

Wymóg ustawowy do opracowania Programu Wspierania Rodziny określony jest w art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Odbiorcami Programu są dzieci i ich rodzice zamieszkali na terenie miasta Brzegu, a w szczególności rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej, a także rodziny którym Sąd ograniczył władzę rodzicielską lub, które zostały pozbawione władzy rodzicielskiej.

6.5 Realizacja Programu

W Programie Wspierania Rodziny uwzględniono uczestnictwo różnych podmiotów i instytucji działających na gruncie lokalnym (gmina i powiat)

Koordinowanie i inicjowanie zadań należy do zadań Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu.

Program ma charakter otwarty i może być aktualizowany w przypadku wystąpienia nowych/innych potrzeb.

6.6 Zakładane efekty

Przyjmuje się, że realizacja założonego celu głównego oraz celów szczegółowych przez poszczególne instytucje i podmioty spowoduje, iż zostaną stworzone odpowiednie warunki i możliwości do wszechstronnej, skutecznej pomocy rodzinie. Zakłada się, że rozwój profesjonalnej pomocy rodzinie przyniesie poprawę funkcjonowania rodzin pozostających w sytuacjach krytycznych. Istotnym zadaniem będzie praca w kierunku zmniejszenia ilości dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej oraz reintegracja rodzin naturalnych poprzez powrót dziecka do naturalnego środowiska.

6.7 Finansowanie programu

Źródłem finansowania działań własnych Miasta Brzeg ujętych w Programie Wspierania Rodziny na lata 2019-2021 jest budżet poszczególnych podmiotów realizujących zadania na rzecz dziecka i rodziny oraz środki organizacji pozarządowych, a także środki z dotacji z budżetu państwa jak również dotacje unijne.

6.8 Monitoring

Monitoring ma na celu zapewnienie zgodności realizacji Programu z jego założeniami. Monitoring realizacji Programu Wsparcia Rodziny na lata 2019-2021 pozwoli na skuteczne wdrażanie założeń programowych, uzupełniania treści Programu o bieżące i nowe kierunki działań dostosowując go do wymogów odbiorców oraz zmian zachodzących w otoczeniu.

Ocena realizacji Programu dokonywana będzie przede wszystkim w oparciu o określone mierniki/wskaźniki.

Program będzie na bieżąco aktualizowany.

7. Podsumowanie

Wsparcie rodzin będące niezaprzeczalnie inwestycją w kapitał ludzki, winno odpowiadać inwestycjom w kapitał pracowników socjalnych i asystentów rodziny.

Ważne w aspekcie inwestycyjnym zasobów kadrowych są względy finansowe, możliwości rozwoju zawodowego i pozycja wśród innych zawodów.

Ważne przy opracowaniu Programu okazały się doświadczenia pracowników socjalnych i asystentów rodziny zatrudnionych w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Brzegu.

Do opracowania Programu oprócz przepisów prawa, wykorzystano badania własne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu – Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2017.

8. Spis tabel wykazanych w Programie

Tabela nr 1. Liczba mieszkańców według wieku i płci.

Tabela nr 2. Liczba bezrobotnych mieszkańców miasta pozostających w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Brzegu.

Tabele nr 3. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Tabela nr 4. Powody przyznania świadczeń pomocy społecznej.

Tabela nr 5. Typy rodzin objętych pomocą społeczną.

Tabela nr 6. Asystentura rodziny i rodzina wspierająca.

Tabela nr 7. Okresy wsparcia rodziny przez asystenta rodziny.

Tabela nr 8. Koszty poniesione przez gminę za pobyt dzieci w pieczy zastępczej.

Tabela nr 9. Liczba rodzin objętych innymi formami wsparcia.

Tabela nr 10. Liczba i rodzaje placówek wsparcia dziennego.

Tabela nr 11. Cel szczegółowy: prowadzenie działań zapobiegających występowaniu w rodzinie trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Tabela nr 12. Cel szczegółowy: prowadzenie działań wspierających rodzinę przeżywającą kryzys w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Tabela nr 13. Cel szczegółowy: umożliwienie powrotu dzieciom z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych.

Tabela nr 14. Cel szczegółowy: profesjonalizacja pracowników systemu wspierania rodzin.